

alkotnak. A település a 13. sz. végén elpusztult. Erre utal a felület egy részén napvilágra került égési réteg mellett több leégett lakóház. Egy részüknél a leégett tetőszerkezet kivételesen jó állapotban maradt meg, a padlón in situ a háztartási eszközökkel (fazekak, mezőgazdasági eszközök).

A döntően 14–20 m²-es, (bár nem ritka a 20–22 m²-es épület sem) félig földbe mélyített, téglalap alakú lakóházak, ágasfás-szelemenés tetőszerkezetűek. Kemencéjük minden esetben az épület rövidebbik oldalának sarkában elhelyezett, épített. Bejáratukat csak kivételes esetben sikerült feltárni, a kemencével átellenes, rövidebbik oldalon.

A település utolsó, pusztulási fázisához köthető a nyomvonal É-i szélén, egy már felhagyott lakóházba temetett gyermek K–Ny-i tájolású sírja is. Hiányoznak a külső kemencék, ill. a gazdasági jellegű épületek.

A leletek döntő többségét a kerámiaanyag jelenti, de emellett jelentős a fémanyag is, melyet általános típusai (háztartási és mezőgazdasági eszközök) mellett 6 érme, 7 sarkantyú és több nyílhegy is jelez. Ez utóbbi lelettípusok „magas száma” felveti a lehetőséget, miszerint, egy őrző-védő, katonai funkciókat ellátó, szolgáltató faluval állunk szemben.

A jelentős számú ékszer döntő többsége S-végű hajkarika, ill. részben másodlagosan felhasznált bronzkori és Árpád-kori ékszerek „kombinációjából” álló darabok.

A terepbejárás adatok és a feltárás során tett megfigyelések alapján a település É-i irányban a nyomvonalon kívül is folytatódik, teljes kiterjedése azonban nem ismert.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat nyíregyházi irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: János Judit régész, Reszler József Péter, Kovács Zoltán, Magyar Csaba technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

KISS CSABA

291. Magyaralmás, Rökkant-dűlő (KÖH 68243)

(Fejér megye) U, B, LT

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100–100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Magyaralmás határában egyetlen lelőhelyen halad keresztül a nyomvonal, a Rökkant-dűlőben nagy kiterjedésű, több korszakon át lakott, korábban ismeretlen lelőhelyet találtunk.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

292. Magyarbánhegyes, Boglyás-Lengés-dűlő (KÖH 73081)

(Békés megye) U, R

2010. július 21. és augusztus 6. között megelőző feltárásokat végeztünk a Kunágota MOL gázvezeték építésével érintett, MOL-5 jelű régészeti lelőhelyen.

A lelőhely Magyarbánhegyestől DNy-ra, a belterületől csaknem 2 km-re, a mezőkovácsházi határvonaltól kb. 500 m-re ÉK-re található. A területen, egy kisebb földhátan 250×150 m-es körzetben őskori kerámiatöredékek kerültek elő. A vezeték nyomvonala a tervek alapján a lelőhely É-i harmadát érintette, annak 200 m hosszú szakaszán. A feltárt 896 m²-ből 366 m² volt régészeti fedett. A 200 m hosszú és 6 m széles szelvényben 9 objektumot (12 stratigráfiai jelenséget) figyeltünk meg.

Az első lakók a középső neolitikumban érkeztek a területre. A korszakhoz egyelőre 3 jelenséget lehetett kötni. A leletek alapján a jelenségeket a *szakálháti kultúra* kisebb csoportja hagyta hátra. Ezek kivétel nélkül gödrök voltak, amelyek a mai járószint alatt 50 cm mélyen húzódó őskori járószintből mélyültek le a barna szubhumuszba, majd a sárga agyagos altalajba. Az objektumok jól elváló folttal csak a mai felszín alatt 120 cm mélyen jelentkeztek. A neolit gödrök hengeres, teknős aljú, 160–300 cm átmérőjű, 50–120 cm mély, kerek, vagy ovális szájú beásások voltak. A korszak objektumai a szelvény K-i felében, annak legmagasabb pontja körül, egy 50 m-es szakaszon csoportosultak. A középső neolit korú leletek között számos impozáns darab érdemel említést. A feltárás egyik legfontosabb lelete egy arcós edény, mely az egykori neolit járószinten került elő. A nagyméretű, vastag falú edénynek perem-, fül-, nyak-, has- és aljtöredékei kerültek elő, mely részletek alapján jó esély van a teljes forma megrajzolására. Az antropomorf edény arcrésze nem került elő, viszont ismertek a füleket jelképező és az azt keretelő V alakú karcok részletei. Az edény hasát jellegzetes, spirálisan futó párhuzamos vonalak díszítették. Az arcós edényt rejtő réteg alatti 7. gödörből két agyag mellplasztika is előkerült, melyek két különálló antropomorf edényből származtak. A kultúra gödreiből származó egyéb töredékek zömében finoman iszapolt, gondosan fényezett vékony falú, gyakran okkerrel vörösre festett kerámiához tartoztak. Az égetés utáni festés az edény külső és belső oldalán is feltűnik. Több alkalommal figyeltünk meg az edény belső oldalán ferdén futó, 2–3 cm széles festett sávokat. Ugyanebből a gödörből egy agancsból faragott csonttű, valamint egy csiszolt csontvéső is előkerült. A neolit telep kőeszközeit őrlőkő és kőbalta, valamint obszidiánpengék képviselik. A területen egy kisebb horizontális telep részlete körvonalazódott.

Kora rézkori egy gödör és egy járószinthez köthető omladék a feltárás középső harmadában. A gödörnek csak egy kicsi része ért a szelvénybe, amelyet kisebb bővítéssel csaknem teljesen fel tudtunk tárni. A rábon-tásban a humuszosítást csupán a felső 50 cm-en végeztük